

ACHTERGROND BERGING OORLOGSWRAK

Laatste hoop op antwoorden

Een Engelse Stirling-bommenwerper in de bodem bij Echt is het eerste vliegtuig dat wordt geborgen onder het nationaal programma berging vliegtuigwrakken. Na tientallen jaren discussie start maandag de zoektocht naar antwoorden. De Limburger sprak met enkele hoofdrolspelers.

DOOR ROB STIKKELBROECK

Short Stirling Mk I MG-M. Inzet: bemanning van de Stirling, v.l.n.r. Eric Cook (gevangen), Ron Barr (omgekomen), Ronnie Runnacles (omgekomen), Philip Freberg (overlevende, later omgekomen), Irwin Fountain, Maurice Pepper, Peter Price (allen vermist). Van de eveneens vermiste Jack Greenwood zijn geen foto's.

De fatale vlucht van de Short Stirling W7630 MG-M op 10 september 1942

Düsseldorf. Dat was het doel van de vlucht in de vroege avond van 10 september 1942. Zes bemanningsleden van het 7e Squadron van de Royal Air Force stegen om 20.13 uur op. Zij vormden de voorhoede, de pathfinders, die het doel moesten markeren voor het bommentapijt op de stad in het Ruhrgebied. Het doel werd bereikt. Onduidelijk is of de zes bommen aan boord van de Stirling ook daadwerkelijk allemaal zijn afgeworpen. Hevig afweergeschut vanaf de grond zorgde voor een hectische situatie. In ieder geval boog de Stirling voor de terugvlucht af richting het zuiden en vervolgens westwaarts. Op dat moment steeg vanaf vliegveld Fliegerhorst bij Venlo de Messerschmitt van Hauptmann Siegfried Wandam op. Boven Echt kruisten de vijandige vliegtuigen elkaar waarna de geallieerde bommenwerper om 23.15 uur neerstortte in een moerassig gebied en een vlammenzee veroorzaakte.

Landelijk beleid maakt berging van oorlogswrakken mogelijk

De berging van de Stirling in Echt is de eerste opgraving die onder het nationaal programma berging vliegtuigwrakken wordt uitgevoerd.

Na een door de Tweede Kamer gesteunde motie van ChristenUnie, CDA en VVD maakte minister Kaja Ollongren in oktober 2018 bekend vijftien miljoen euro beschikbaar te stellen voor de berging van dertig tot vijftig vliegtuigwrakken waarbij de kans bestaat dat er nog stoffelijke resten aanwezig zijn. De Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO) bepaalde welke vliegtuigen in aanmerking zouden komen voor berging en de volgorde waarin dat gebeurt.

Dat de Short Stirling in Echt het eerste wrak is dat wordt geborgen, komt mede door de documentaire Liever dood dan vermist, die inging op de willekeur bij gemeenten waar het gaat om het bergen van oorlogswrakken. Door het nationaal programma is de kostendrempel voor gemeenten weggenomen.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog stortten in totaal zo'n 5800 vliegtuigen neer op Nederlands grondgebied. Tachtig procent daarvan werd in meer of mindere mate reeds geborgen.

Dom Malachias, abt van klooster Lilbosch

Medio december gaf abt Malachias van de abdij Lilbosch groen licht voor de berging van de Short Stirling, gelegen in de grond op een akker op het terrein van het klooster. Een drempel die lange tijd niet genomen kon worden. „Inhoudelijk is ons standpunt over de wenselijkheid van de berging en over het respecteren van de grafurft van de gevallen niet veranderd. De enige verandering onzerzijds ligt op een ander vlak: wij hebben gemeend een berging niet langer te moeten tegenhouden. De enige reden voor deze verandering onzerzijds ligt in de landelijke politiek, en wel in de Kamerbreed aanvaarde motie waarin de regering wordt opgedragen al het mogelijke te doen om in WO II gecrashte vliegtuigen alsnog te bergen. In dat kader zijn wij benaderd. Lokale politiek, die trouwens volgend was op de landelijke politiek, of lokale initiatieven hebben op onze afwegingen geen invloed gehad. Niettemin stellen wij ons nu ook loyaal en medewerkend op ten opzichte van hen die nu tot een berging besloten hebben, opdat de berging zo goed en waardig mogelijk zou kunnen gebeuren. Zo werken wij graag mee aan de ontvangst van bijzondere bezoekers van de berging.”

Marleen Jennissen, Stichting Berging Stirling W7630

Fountain, Pepper, Price, Greenwood. Het zijn namen die bij Marleen Jennissen op het netvlies staan gebrand. Missing In Action is de status van de vier vliegeniers sinds het neerstorten van de Short Stirling in 1942. Jennissen hoopt dat de berging eindelijk de duidelijkheid brengt waarvoor zij zich al jaren inzet. In navolging overigens van haar vader Joep Jennissen, ooggetuige in 1942 die als raadslid tevergeefs pleitte voor een berging van het wrak. „Meerdere momenten van besluitvorming hebben we gevolgd met samengeknepen billen. In de Tweede Kamer, in de gemeenteraad, de toestemming van vader Abt Malachias. Een voor een sprongen de seinen op groen. En nu staan we aan de vooravond van de daadwerkelijke berging. Twintig jaar nadat de motie van mijn vader werd verworpen.”

Jennissen hoopt dat de berging het slotstuk is voor de onzekerheid bij de nabestaanden van de omgekomen bemanningsleden. „We hopen op identificeerbare stoffelijke resten. Maar mochten die niet worden aangetroffen, dan is er in ieder geval duidelijkheid over de crashplaats en mogelijk nog aanwezige explosieven, waarna de omgeving veilig kan worden verklaard.”

Peter Pustjens, wethouder in Echt-Susteren

Als docent geschiedenis is Peter Pustjens bijna vanzelfsprekend geïnteresseerd in historie. Zeker waar het gaat om de gemeente Echt-Susteren waarin hij als wethouder in het college zitting heeft. Achter de schermen lobbyde hij vele uren om de berging van de Short Stirling mogelijk te maken. „Een aantal zaken kwam vorig jaar ineens samen. De financiële drempel werd door het Rijk opgeheven en ook de unaniem aangenomen motie in de gemeenteraad zorgde voor een nieuwe situatie. Toen duidelijk was dat de politiek groen licht gaf, hebben we er ook alles aan gedaan om daadwerkelijk de eerste berging te worden die onder de nieuwe regeling zou plaatsvinden. Vader abt ging gelukkig mee in het verhaal. De eerste berging zijn, is mooi voor Echt-Susteren maar de duidelijkheid voor de nabestaanden is het allerbelangrijkste.”

„Ik heb me altijd proberen te verplaatsen in de nabestaanden. Die mensen hebben vaders en opa's van lotgenoten met militaire eer begraven zien worden. Terwijl hun eigen familieleden mogelijk ergens in een moeras in Pey zouden kunnen liggen. Ik kan me goed voorstellen dat je daarover duidelijkheid wilt. Ook na bijna tachtig jaar.”

Majoor Aalberts en Coen Cornelissen, de bergers

De berging wordt uitgevoerd door het bedrijf ECG (Explosive Clearance Group) uit Wijchen, onder leiding van stafofficier majoor Bart Aalberts van Defensie. Coen Cornelissen van ECG is trots dat zijn bedrijf deze opdracht mag uitvoeren. „Je opent eigenlijk een tijdscapsule, gaat 77 jaar terug in de tijd. Maar geloof me, een vliegtuig dat met 600 kilometer per uur neerstort, daar is als geheel weinig van over. We werken met een zeef die alle stukjes groter dan acht millimeter uit het zand haalt. Mogelijke stoffelijke resten worden door de Bergings- en identificatiedienst van de Koninklijke Landmacht veiliggesteld. Dat geldt ook voor persoonlijke items van de bemanning. Deze gaan via de ambassade terug naar het land van herkomst en zo naar de nabestaanden.”

Bergingsofficier Aalberts legt uit dat er zeker rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van explosieven. „Omdat we niet precies weten wat we aantreffen, houden we rekening met het meest ernstige scenario: Drie duizendponders met een chemisch vertraagde ontsteking. In dat geval duurt de berging zeker een week langer. Duidelijkheid hebben we pas als we op de bodem van de put zijn.”